

Inšpektor NLC-LOS informuje o aktuálnych problémoch zdravotného stavu lesov v Prešovskom kraji

ING. ANDREJ KUNCA, PHD., ING. ANDREJ GUBKA, PHD.

Výmera lesných pozemkov v Prešovskom kraji je viac ako 441 tis. ha, čo predstavuje lesnatosť 49%. Štátne pozemky tvoria 48%, potom nasledujú spoločenské (31%), mestské a obecné, súkromné, cirkevné a roľnícke družstvá. V kraji dominujú listnaté dreviny (cca 60%), z toho buk má najväčšie zastúpenie v okresoch Medzilaborce (69%) a Snina (64%). Ihličnaté dreviny tvoria približne 40%, smrek dominuje v okrese Poprad (61%) a Stará Ľubovňa (47%) (Zdroj: www.forestportal.sk).

Situácia v roku 2021 a najvýznamnejšie škodlivé činitele v Prešovskom kraji

V Prešovskom kraji bola v roku 2021 vykonaná celková ťažba v objeme 1,37 mil. m³ (459 tis. m³ ihličnatej a 908 tis. m³ listnatej hmoty), čo je o 69 tis. m³ menej oproti roku 2020. Najviac hmoty sa vyťažilo v okresoch Humenné (230 tis. m³, z toho listnatá hmota predstavovala 214 tis. m³) a Snina (146 tis. m³, z toho listnatá 138 tis. m³).

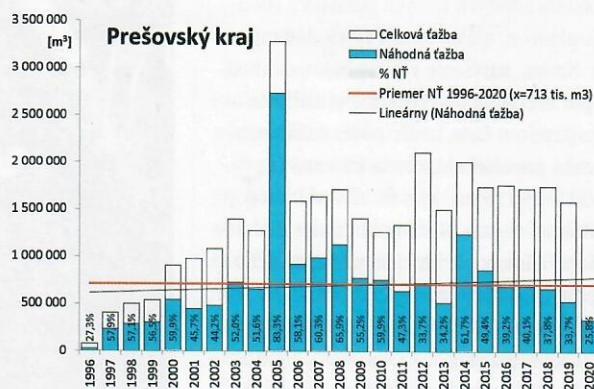
Vykonaná náhodná ťažba (NVĽ) sa od Vetrovej kalamity Žofia 2014 každoročne znižuje, z 1,2 mil. v roku 2014 na 314 tis. m³ v roku 2021 (210 tis. m³ ihličnatej a 104 tis. m³ listnatej hmoty). (obr. 1). Dlhodobým priemerom NVĽ (za 25 rokov) je 713 tis. m³, nad touto hodnotou bola NVĽ v rokoch 2014 a 2015 (keď sa spracovávala kalamitná hmota po VK Žofia), od roku 2016 klesala z 96 %

(2016) až po 44 % hodnoty dlhodobého priemeru NVĽ v roku 2021.

Najviac drevnej hmoty spracovanej v NVĽ bolo v okresoch Poprad (93,5 tis. m³, z toho 93,0 tis. m³ ihličnatej hmoty), ďalej Humenné (35,1 tis. m³, z toho 6 tis. m³ ihličnatej hmoty), Kežmarok (33 tis. m³, z toho 32 tis. m³ ihličnatej hmoty), Stará Ľubovňa (32 tis. m³, z toho 29 tis. m³ ihličnatej hmoty) a Prešov (31 tis. m³, z toho 4 tis. m³ ihličnatej hmoty) (obr. 2). Situácia z pohľadu NVĽ v okresoch sa oproti roku 2020 zlepšila najmä v okrese Poprad, ostatné okresy sú na úrovni roku 2020.

NVĽ z dôvodu abiotických škodlivých činiteľov v roku 2021 bola 192 tis. m³, podiel vetra bol až 89 %. NVĽ z dôvodu biotických škodlivých činiteľov bol 117 tis. m³, podiel podkôrneho hmyzu bol až 84 %. Antropogénne činitele sa podieľali na NVĽ objemom 4 tis. m³.

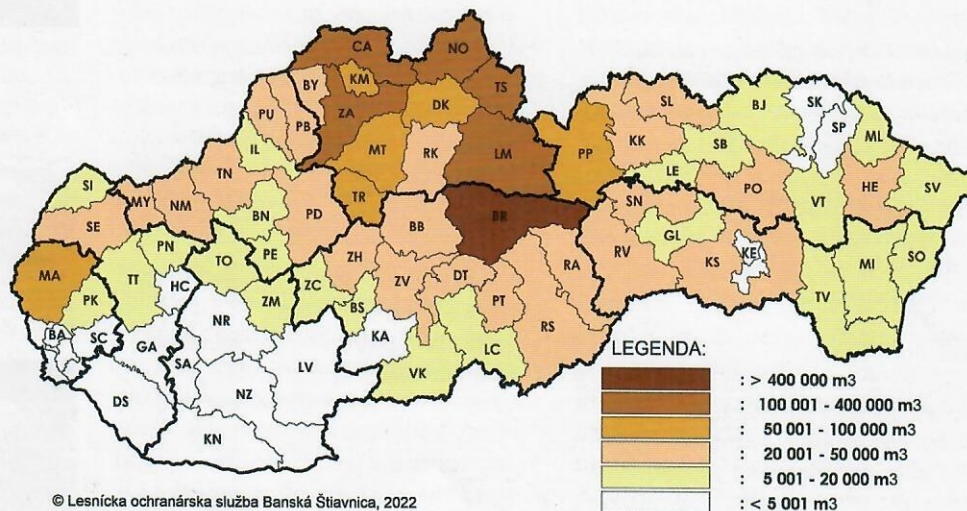
Z biotických škodlivých činiteľov dominoval v roku 2021 podkôrný

Obrázok 1. Vývoj podielu náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Prešovskom kraji

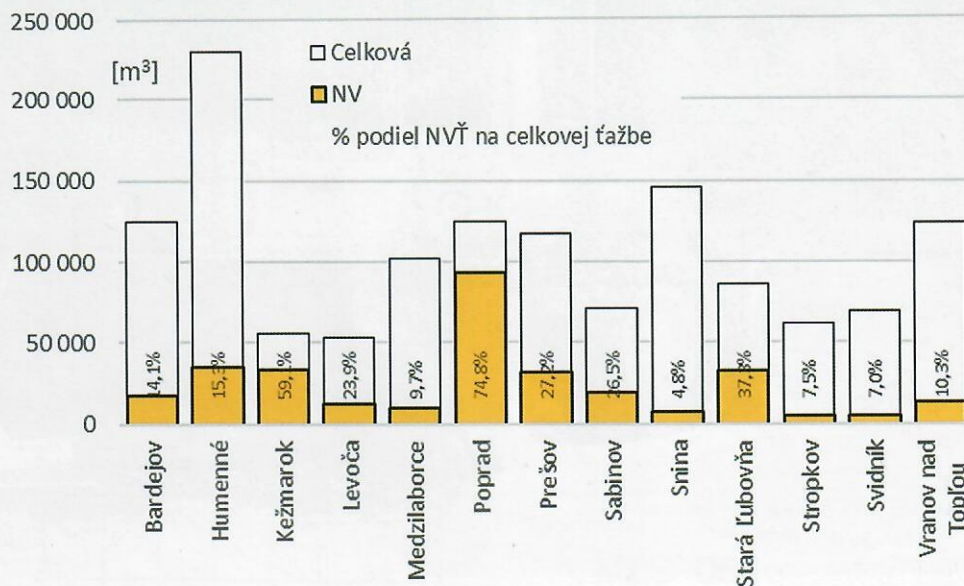
hmyz, z tejto skupiny lykožrút smrekový, ktorý zodpovedal za 91 tis. m³ NVĽ. Regionálne ide najmä o okresy Poprad, Kežmarok a Stará Ľubovňa. Za rok 2021 bol v lesnej hospodárskej evidencii odpočítaný aj lykožrút bukový, ktorý v Prešovskom kraji zodpovedal za 2 tis. m³ NVĽ. Ide najmä o okresy Medzilaborce, Snina a Vranov na Topľou. Z hmyzích škodcov je potrebné spo-

meniť aj odumieranie jedle spôsobované rôznymi činiteľmi. Pri obhliadkach jedlí zisťujeme dramatické rozšírenie nepôvodnej kôrovnice kaukazskej *Dreyfusia nordmanniana* ako aj hrdce metlovka jedľová *Melampsorella caryophyllacearum*. Rozširovanie týchto škodcov, ktoré nespôsobujú náhly úhyn stromov, ale ich pomalé chradnutie, súvisí s otepľovaním klímy a ich pri-

© Lesnícka ochranná služba Banská Štiavnica, 2022

Obrázok 2. Náhodná vykonaná ťažba v roku 2021 podľa okresov.

Obrázok 3. Podiel náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Prešovskom kraji podľa okresov v roku 2021

rodzeným šírením napr. vetrom, ale aj s pohybom dreva a sadbového materiálu v rámci obchodu s týmito komoditami.

Z hubových patogénov dominovali „Iné huby“ s objemom 9 tis. m³. Ide najmä o chradnúce a odumreté stromy jaseňov napadnuté nepôvodnou hubou čiašočka jaseňová *Chalara fraxinea* (tel. *Hymenoscybus fraxineus*). Takto napadnuté a chradnúce jasene sú následne napádané podpŕhovkami *Armillaria* sp. a lykokazmi na jaseňoch.

Z biotických škodcov je potrebné spomenúť ešte tvrdoňa smrekového *Hylobius abietis*, ktorý

v smrekových regiónoch Prešovského kraja významným spôsobom znižuje úspešnosť zalesňovania smrekom, borovicou, smrekovcom a jedľou.

■ Prognóza vývoja zdravotného stavu lesov v Prešovskom kraji

Prognóza pre Prešovský kraj je vlastne prognózou pre smrekové regióny na západe kraja a pre bukové regióny vo zvyšnej časti kraja.

Trend vývoja podkôrných druhov škodcov na ihličnatých drevinách je od roku 2017 klesajúci (obr. 4) a ak sa nevyskytnú významnejšie po-

škodenie lesov vetrom alebo snehom, tak tento trend bude pokračovať aj v nasledujúcich rokoch. Je to dobrá správa pre vlastníkov a správcov lesov, pretože ich lesní hospodári môžu realizovať úmyselné ťažby, realizáciou ktorých sa môžu naplniť ciele programov starostlivosti o lesy pre zabezpečenie trvale udržateľného obhospodarovania.

V listnatých oblastiach kraja predpokladáme nárast poškodenia bukových porastov lykožrútom bukovým *Tapbrorychus bicolor*. Ide o druh podkôrneho hmyzu, ktorý je pre región strednej Európy pôvodný

a nárast jeho populácie súvisí nielen s otepľovaním a regionálnym suchom, ale aj s hygienou porastov. Odstraňovaním a asanovaním zvyškov po ťažbách v bučinách je možné významným spôsobom znížiť možnosti jeho lokálneho premnožovania.

Pri zalesňovaní holín v smrekových oblastiach je nevyhnutná ochrana ihličnatých sadeníc pred tvrdoňou smrekovým a to najmä ošetrením koreňových kŕčkov insekticídmi, alebo ich voskovaním. V prípade obmedzení ochrany prírody prichádza do úvahy už len odloženie zalesnenia takejto plochy o cca 2 roky, avšak vystane z toho problém s burinou. Treba zvážiť postup ochrany sadeníc, prípadne konzultovať postup s Lesníckou ochranárskou službou.

Rozširovanie škodcov na jedliach (kôrovica kaukazská, metľovka jedľová) bude pravdepodobne pozitívne podporované zvýšeným záujmom o pestovanie jedle v prírode blízkom hospodárení.

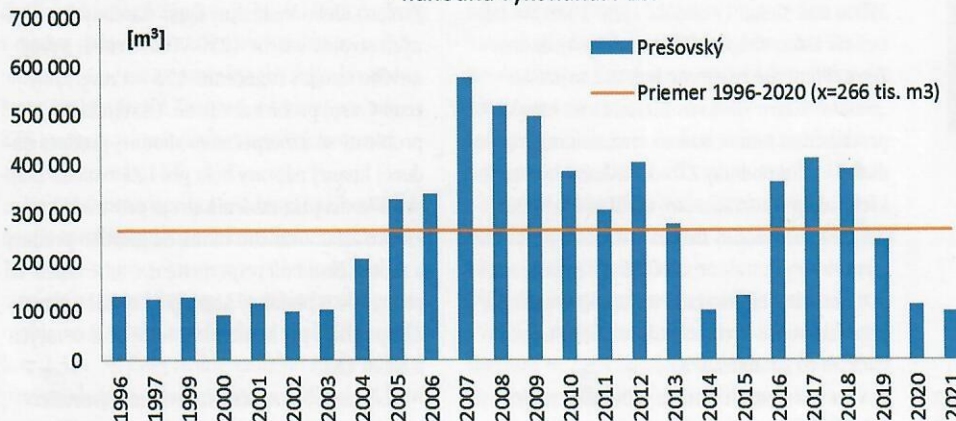
Riešenie problémov so zverou nie sú jednoduché a teda s veľkou pravdepodobnosťou škody spôsobené zverou najbližšie roky klesať nebudú. Môžeme odporučiť pri silnom tlaku zveri budovanie oplôtkov a zabezpečenie ich údržby nasledujúcich 10-20 rokov.

Podakovanie

Práca vznikla vďaka finančnej podpore v rámci projektov APVV-19-0116, APVV-19-0119, APVV-21-0131 a podpore v rámci OP Integrovaná infraštruktúra pre projekt „Centrum excelentnosti lesnícko-drevárskeho komplexu LignoSilva“; (kód ITMS: 313011S735) spolufinancovaného zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Ing. Andrej Kunca, PhD.
Ing. Andrej Gubka, PhD.
Národné lesnícke centrum
Lesnícky výskumný ústav
Zvolen
Lesnícka ochranárska služba

Prešovský kraj - náhodná vykonaná: PDH

Obrázok 4. Vývoj vykonanej náhodnej ťažby spôsobenej podkôrným a drevokazným hmyzom v Prešovskom kraji